

Inledning av ordförande Helge Sonntag, FN-distriktet Dalarna vid offentligt möte den 24 oktober 2020

Nu när födelsedagsbarnet firas så ska det förstås framhållas allt bra som FN har åstadkommit. Visst, Förenta Nationerna, FN, är historiens mest ambitiösa försök till fredligt samarbete mellan jordens alla folk. FN bildades ur förödelsen efter andra världskriget och i hela världen ropade människorna ALDRIG MERA KRIG!

Inte dåligt att FN fortfarande lever efter 75 år - det är en tuff uppgift att hålla ihop en organisation med medlemmar av så olika storlek, styrka och ambitioner och så varierande grad av inflytande från sina medborgare. Men idag vill jag **inte** fördjupa mig i FN:s framgångar utan fundera över några problem som FN lever med.

En grundläggande motsättning fanns med i FN redan från början. Å ena sidan skulle FN bli ett skydd för alla de små, fattiga nationerna mot de stora drakarna, ett demokratiskt projekt där alla medlemmar hade en röst var. Å andra sidan var det krigets segrare som tog kontrollen i den nya världsorganisationen. Framförallt USA, i stort sett oskadat som höll i takt pinnen medan Sovjetunionen som krossat nazismen var en förödd och sargad nation. Vetorätten och kontrollen över Säkerhetsrådet var segrarmakternas försäkring.

Det här förhållandet har förstås begränsat FN:s möjligheter att stoppa krigandet. Flera av de stora krigen under andra hälften av 1900-talet har inte alls kunnat hanteras av FN, t ex Koreakriget och Vietnamkriget eftersom någon av stormakterna har varit inblandad.

När Sovjetunionen kollapsade på 90-talet och USA blev den enda supermakten, började man därifrån ifrågasätta behovet av FN, skar ner på anslag och deltagande. Det har försvagat FN ekonomiska styrka och auktoritet. FN har haft svårt att hävda sig gentemot USA i internationella konflikter. Man lyckades inte förhindra USA:s krig mot Irak och man blev medskyldig till ödeläggelsen av Libyen. Under Trump har motsättningarna blivit allt skarpare mellan majoriteten av FN:s medlemmar och USA. Återstår att se vad som händer efter valet. Frågan är om FN kan bli den mänsklighetens och humanitetens företrädare som Dag Hammarsköld stred för – och mördades för. Eller är på väg mot något annat?

Under början av 2000-talet har världens ekonomiska maktstruktur förändrats kraftigt. Samtidigt som de ekonomiska kriserna blivit allvarligare, klyftorna i världen ökar, social oro breder ut sig, internationell gangsterverksamhet växer, klimatförändringarna accelererar, så har de allra största kapitalägarnas och kapitalförvaltarnas ägande vuxit ofantligt och de har organiserat sig globalt. De

lanserar en ny satsning för att ”rädda världen”; Global Redesign. Deras organisationer, framför allt WEF – World Economic Forum med världens 1000 största koncerner – kliver nu in i överstatliga organisationer. Förra året skrevs en överenskommelse mellan WEF:s och FN:s ledning om samarbete kring bland annat klimatfrågorna. Det här har förstås skapat debatt inom FN-systemet. Ska FN gå in i någon sorts shareholder/delägarskap med de mäktigaste privata kapitalägarna i världen? Låter det otroligt? Från Utrikesdepartementet säger man att det är en ”ödesfråga för FN att man förmår att bli en plattform för en bredare krets av aktörer. Att vara en snäv medlemsstatsorganisation kommer inte att lösa de utmaningar vi står inför.” Och med aktörer menar man ”stora investerare och näringslivsföreträdare” som ”är mycket mer intresserade av FN än tidigare. De har förstått vilka stora utmaningar vi står inför och det är inte gynnsamt för affärerna”.

Men stopp ett tag! FN bygger på en **demokratisk** grundidé: det ska vara en organisation som har **hela mänskligheten** som uppdragsgivare. Den struktur som varit möjlig hittills har varit det nationella medlemskapet där staterna förutsätts representera sina befolkningar. Det är förstås problematiskt på flera sätt: Ta storleken; Kinas röst och ö-nationen Tuvalu väger förstås inte lika tungt. Ta graden av medborgarinflytande; jämför Saudarabien med Sverige! FN-systemets organisation kommer att behöva förändras om den ska ge tillräcklig legitimitet för beslut som rör hela klotet. Ta Kärnvapenförbudet som exempel: Snart har 50 parlament ratificerat – men lagen gäller idag bara dom som skrivit på. En världsomfattande omröstning skulle säkerligen ge en övertygande majoritet för avskaffande. Dit är det långt.

Jo, FN:s organisation måste demokratiseras, jordens människor måste kunna påverka FN:s beslut! Hur ska det bli möjligt i stater där folkmajoritetens vilja inte räknas? I detta finns många svåra nötter att knäcka. Till exempel måste förstås FN respektera den nationella integriteten, att nationerna själva måste bestämma hur det folkliga styret ska se ut. Oj det kommer ta tid för dessa förändringar inom FN! Ändå är dom nödvändiga om FN ska bli hundra år!

Men om privata ägarintressen får insteg i FN-systemet kommer legitimiteten försvinna och FN falla samman. För privata företag finns **en** grundregel: Vinst till sin ägare! Om Coca Cola Company ska få sitta med och bestämma FN:s policy när det gäller världens vattenanvändning kommer det förvisso att generera stora vinster till Cokes ägare men hur går det med friskt vatten som en mänsklig rättighet? Nej FN måste fortsätta som de **föreanta nationerna**, inte som de föreanta nationerna **och** det internationella **storkapitalet** **dom två ägarna kan aldrig bli sams!**

När vi nu firar 75-åringen hoppas jag samtalet ska handla om hur FN ska kunna stärkas, få större auktoritet och vilken roll Sverige ska spela.

Jag tror ju att demokrati är **både** medel **och** mål. Sverige ska aktivt efterfråga förändringar i FN-organisationen för mer demokrati i beslutsprocesserna liksom större folkligt inflytande i medlemsländerna.

Men då gäller det också att Sveriges egen demokratiska process fungerar. En mycket klar majoritet av Sveriges befolkning vill att riksdagen skriver på kärnvapenförbudet. Hittills har kravet nonchalerats. Har vi fattat demokratibegreppet fel när vi tycker att riksdagen ska ta hänsyn till oss andra, dom som riksdagen ska representera? Nu har strax 50 parlament anslutit sig. Ju fler som skriver på – desto mer skamligt kommer det bli för Sverige att stå utanför. Är det snart dags att driva kravet på folkomröstning?

För oss här i Falu Kommun är det lite speciellt för Falun har utropat sig själv till Sveriges bästa demokratikommun. Vi hoppas ju därför att Falu kommunfullmäktige snart kan ta **beslutet** att vädja till regeringen att signera kärnvapenförbudet, dvs verka för att riksdagen ska säga JA till FN:s kärnvapenförbud! Och i FN bör Sverige börja driva linjen ”försvara **nationernas** FN och stärk nationernas **demokratiska** utveckling”!

Förresten: Peter Hultqvist är också inbjuden - han är ju berörd av dessa frågor! Men liksom vid tidigare inbjudningar har vi inte sett honom här.